

ZJEVENÍ JANOVO

Zjevení Janovo (Apokalypsa) je **poslední knihou Písma svatého a patrně i knihou nejoriginálnější, a to pro svůj obsah a literární druh, zvaný apokalyptický**, jehož interpretace je dosti obtížná. Její obsah obvykle není chápán přesně, a možná i proto se kniha používá nesprávným způsobem. Apokalypsa je **úzce spjata s prorockými knihami Starého zákona a s apokalyptickou židovskou literaturou apoštolských dob (1. století)**. Naše Apokalypsa (kniha Zjevení) je na rozdíl od ostatních apokalyptických děl typicky křesťanská, se specifickým kristologickým obsahem. **Skutečným protagonistou knihy je Ježíš Kristus, který zemřel a vstal z mrtvých, Pán dějin a Spasitel světa, jediný Soudce**. Spolu s ním se i církev stává ústřední postavou, neboť on žije navěky a dál ve světě působí až do konce časů.

Interpretace tohoto spisu byla a stále ještě je do značné míry problematická, neboť často vede spíše k scestným a mylným výkladům. Musíme proto zdůraznit, že **ke správné interpretaci zmiňované knihy je třeba použít historicko-teologickou metodu, která v knize Zjevení vidí historii církve v době apoštola Jana, autora spisu. Jedná se však o historii chápanou ve světle spásanosného Božího plánu. Stává se tedy jakýmsi modelem celých církevních dějin, proroctvím o církvi všech dob až do chvíle, kdy vše dojde naplnění definitivním příchodem Božího království.**

Autor tedy vychází z dění své doby a vidí v něm pokračování dějin spásy až do jejich konečného naplnění. Nejde tudíž o chronologicky popsané události. V knize se vyskytuje mnoho symbolických výrazů a čtenář by neměl vidět jen minulost, ale zároveň i přítomnost a budoucnost plnou naděje. Kniha nehovoří o podrobných proroctvích budoucích událostí, nýbrž zvěstuje spásanosné Boží působení v dějinách. **Je to víze naděje, nikoliv víze strachu, v níž se očekává úplné zjevení Božího plánu.** V současnosti se tato metoda používá nejvíce, protože jedině touto cestou se lze vyhnout mnoha výkladovým chybám. Daleko lépe totiž odpovídá kritériím výkladu prorockých knih Písma svatého a židovské apokalyptické literatury. V těchto spisech jsou zachycené události považovány za interpretační kritérium k pochopení budoucnosti všeobecně.

Kniha Zjevení není tedy pouze historickým vyprávěním z doby apoštola Jana, není ani podrobným proroctvím o budoucnosti. Neplatí proto, že příslušnému symbolu odpovídá nějaká zvláštní událost či situace, která by měla nastat v daném historickém období. Ani nejde o konkrétní a faktický popis konce světa, nýbrž o **historicko-teologickou knihu, jež obsahuje hlavní linii dějin spásy.**

Literární žánr

„Apokalypsa“ v řečtině znamená „zjevení“. A právě tak kniha začíná: „Zjevení, které Bůh dal Ježíši Kristu...“ (Zj 1,1). **Skutečně obsahuje prorocké zjevení, které bylo předáno autorovi samotným Ježíšem, zjevení tvořené tajemnými a symbolickými obrazy.**

Dílo se řadí k **apokalyptickému literárnímu druhu**, který byl velmi používán a rozšířen v židovském prostředí té doby. Příklad toho najdeme v některých kniham Starého zákona. Patří sem určité pasáže z Izajáše, Ezechiela, Jóela, Zacharjáše a Daniela a mnoho dalších apokryfních spisů. **Tento literární žánr se rozvíjel především od počátku babylónského vyhnanství. Apokalyptická literatura chtěla předávat poselství naděje v dobách, kdy bylo nesnadné zachovat víru. Tato naděje se promítá do budoucnosti, do konečného a definitivního Božího zásahu, jenž radikálně změní úděl lidu zachovávajícího věrnost Bohu. Je to vítězství dobra nad zlem, proto základní linií apokalyptiky (apokalyptického literárního žánru) tvoří tajemný boj mezi Bohem a mocnostmi zla. Boj skončí absolutním vítězstvím Boha. Je popsán pomocí symbolů, které se vztahovaly k nějaké zvláštní kultuře nebo přímo k Písmu.** Ve Zjevení nalezneme skutečně víc než 500 citací či odkazů na Starý zákon. Autor tento materiál volně používal a přizpůsobil novým okolnostem, aby současníci mohli předložené poselství lépe pochopit. Musíme však mít na paměti, že se jedná o symboly, tzn. že jejich význam je nevyčerpatelný. Setkáváme se zde se **symbolismem kosmických zvratů** (zemětřesení, zatmění Slunce, Měsíce, hvězd, kataklyzmata apod.), které jsou předobrazem rozhodujícího Božího zásahu v dějinách. Bůh chce změnit stávající situaci a je ochoten otřást celým světem, jen aby zachránil své věrné od zlého.

Rozsáhlé katastrofy, jako např. hlad, válka, bída, mor a další, jsou znamením trestu a porážky zla stejně jako egyptské rány. Když Bůh zasahuje, aby osvobodil své věrné, působí a jedná vždy mocně a nezadržitelně.

BKš

Biblická korespondenční škola

Koinonia Jan Křtitel
Oáza – Plzeň

Budilovo nám. 1
321 00 Plzeň-Litice
Tel.: 377 828 180
E-mail:
bks@koinonia.cz
Web site:
www.koinonia.cz
http://bks.koinonia.cz

Živé bytosti, lidé a děsuplné šelmy označují postavy z historie a historické události, avšak v nové eschatologické dimenzi. V dějinách se totiž objevují elementy, které se vyskytují i v dalších epochách, i když s jinou charakteristikou.

V Písmu se často setkáváme se symbolickou hodnotou **čísel**. Popisují jak existenci lidskou, tak božskou. Sedm označuje plnost Boží existence a Božího díla, polovina ze sedmi značí naopak něco částečného, omezený a krátký čas. Číslo dvanáct znamená starý a nový Boží lid (12 izraelských kmenů a 12 apoštolů), šestka symbolizuje nedokonalost a lidskou ničemnost (666 je trojnásobné zlo), čtyřka vyjadřuje univerzálnost, protože je odkazem na čtyři světové strany, jednotu a úplnost veškeré reality, tisíc představuje nezměřitelné množství, neurčitelnou dobu trvání (144 000 vzniklo znásobením $12 \times 12 \times 1\,000$ = bezmezný zástup Božího lidu).

Barvy mají specifický význam odvozený z biblické a orientální kultury. Bílá označuje božský svět; červená je znamením krvelačných bytostí; purpurově červená symbolizuje tyranskou moc a neřízený přepych; černá označuje smrt, místo, kde není světlo; zelenavá (sinavá) je znamením infekčních nemocí, které „kosí“ lidi tak, jako se kosí tráva.

Abychom knihu Zjevení, zvláště pak symbolické výjevy, pochopili, musíme symbol a jeho biblický původ dát do správné souvislosti s tím, co skutečně představují.

Autor

Autor Apokalypsy se sám představuje jako „Jan“ (srov. Zj 1,1.4.9; 22,8). **Píše z ostrova Patmos** (srov. Zj 1,9), **na němž se ocitl ve vyhnanství pro slovo Boží**. Tento ostrov se nachází nedaleko Milétu v blízkosti pobřeží Malé Asie. **Spis je určen církvím v Malé Asii** (srov. Zj 1,4.11), **jejichž situaci i život Jan dobře znal.**

Nejstarší tradice připisuje Apokalypsu apoštolu Janovi. Mezi evangeliem, listy a tímto spisem jsou bezpochyby rozdíly v obsahu i stylu. To vysvětluje použití jiného literárního druhu – apokalyptického. Nacházíme však i mnoho podobností s evangeliem, co se týče užívání alegorií a symbolů, jako je živá voda, pastýř, Beránek, mana, slovo Boží, svědectví, pravda aj.

Můžeme tedy **Apokalypsu zařadit do „janovské školy“, která měla svůj původ v Efezu a stála u zrodu čtvrtého evangelia a tří listů tohoto apoštola.**

Doba sepsání

V době, kdy Jan psal, církev prodělávala období tvrdého pronásledování (srov. Zj 6,10-11; 13; 16,6; 17,6). **Tradice datuje toto období ke konci vlády císaře Domiciána (r. 81-96).** Ve spisu obsažené údaje tuto domněnku potvrzují. Autor nám sděluje, že ono vidění měl v době svého vyhnanství na ostrově Patmos (srov. Zj 1,9-10), a procházel tak zkouškou a utrpením spolu se svými bratry. Domicián skutečně krutě vystupoval proti křesťanům, kteří mu odmítli vzdát poctu jako bohu. Ve Zjevení se opakovaně zdůrazňuje, že pouze Kristu přísluší titul Pán.

Adresáti

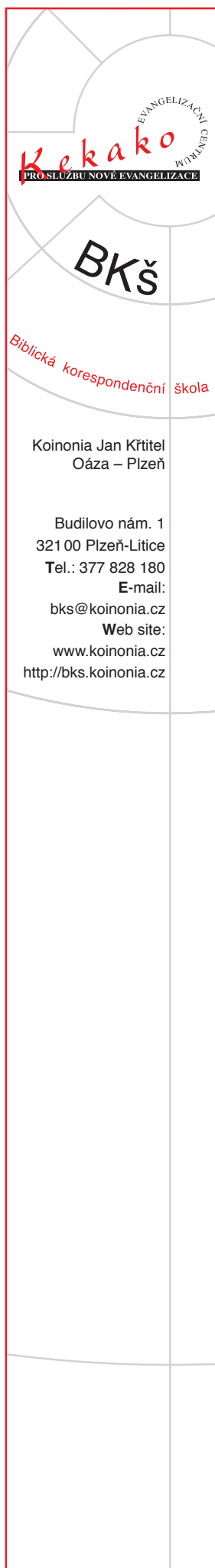
Jan píše církevním obcím v Malé Asii (srov. Zj 1-3). **Byly to kvetoucí církve založené Pavlem a nyní vedené apoštolem Janem. V prvních třech kapitolách Jan uvádí sedm církví, jimž posílá prorocké nabádání, aby je tak upevnil ve víře a upozornil na omyly, kterých se dopouštějí.**

Tyto komunity ztratily počáteční zápal a objevovaly se v nich zárodky prvních herezí, jako např. hereze Nikolaitů – gnostické učení vyznávající synkretismus s pohanskými bohoslužbami, které odsoudil už Pavel zvláště v listu Koloským.

Jestliže Pavel tyto církevní obce vychvaloval pro jejich horlivost, Jan nyní užívá ohnivých výrazů, aby poukázal na vlažnost a lhostejnost (srov. Zj 2,3.6.13.15.45; 3,16). V těchto komunitách už byla pevně stanovena hierarchie a křesťané slavili první den v týdnu zvaný „dies Domini“, tj. den Páně (srov. Zj 1,10). Došlo k tomu s největší pravděpodobností po roce 70, tzn. v době, kdy Římané zničili chrám a město Jeruzalém. Znamenalo to tedy definitivní odloučení od oficiálního židovského náboženství (židé slavili sobotu).

Cíl

Při čtení Apokalypsy je třeba mít na paměti i historické okolnosti, které k jejímu vzniku přispěly. Sedm listů sedmi církvím v prvních třech kapitolách předkládá obraz druhé generace křesťanů. Ti ztratili své počáteční nadšení, jak jsme se už zmínili. Listy církevním obcím v Efezu, Sardách a v Laodikeji jsou toho příkladem (srov. Zj 2,1-7; 3,1-6.14-22). Ježíš zdůrazňoval, že „...ten, kdo vytrvá až do konce, bude spasen“ (srov. Mt 10,22).

Jan nyní nabádá k vytrvalosti v této počáteční lásce: „Rozpomeň se, odkud jsi klesl, navrať se a jednej jako dřív... probuď se a posilni to, co ještě zůstává a je už na vyměnění!“ (srov. Zj 2,5; 3,2). V tomto prostředí vlažnosti (srov. Zj. 3,15-16) se rodily bludy, které pak šířili falešní proroci (srov. Zj 2,2.6.15.20).

Církevní obce byly tvrdě pronásledovány a mnoho lidí bylo zabito. Stávalo se tak i dříve (např. při pronásledování v letech 64-67 za vlády císaře Nerona), ale nyní za **císaře Domiciána** nastalo skutečně kruté pronásledování.

Spis chce tedy objasnit stávající situaci – boj mezi Bohem a silami zla, mezi Beránkem (Ježíšem) a šelmou (římskou říší) jednající z popudu draka (děbla). Zároveň vypovídá toto proroctví o budoucnosti. Nepřátelé Boží budou poraženi a pro věřící nastane období pokoje a štěstí, až přijmou od Krista věnec vítězství v nebeském Jeruzalémě. Spis je naplněn nadějí, neboť Jan své komunity povzbuzoval k naději a věrnosti. Toto proroctví sice vzniklo kvůli tehdejšímu poměru, ale je stále aktuální, protože je to prorocké slovo, které se stále naplňuje.

Kniha Zjevení si klade za cíl:

- **posílit víru křesťanů tím,** že se jim objasní smysl útlu, který podstupují, a vyjví slavný cíl jejich utrpení (srov. Zj 7,9-17);
- **nabádat křesťany,** aby se vyhnuli jakémukoli kompromisu s pohanstvím, byť i za cenu mučednictví (srov. Zj 14,9-11);
- **povzbudit církevní obce,** aby trpělivě a s důvěrou čekaly na naplnění Božích příslibů (srov. Zj 19,1-4).

Dnes nám Apokalypsa připomíná totéž, co svým adresátům, a navíc nám **otevřít pohled na vývoj historie a Božího vítězství již v současném světě. Předává nám poselství plné naděje a důvěry určené křesťanům všech dob.**

Obsah a schéma

Vytvořit logické schéma knihy Zjevení není vůbec snadné, i když už jich bylo mnoho předloženo. My se chceme držet schématu, které **obsah shrnuje do symbolického čísla**, jež se ve spisu opakuje vícekrát, a to **čísla sedm. Abychom viděli jednotu celého spisu, budeme sledovat tzv. „sedmera“, literární jednotky složené vždy ze sedmi částí. Číslo sedm představuje plnost, každé „sedmero“ je tedy ucelenou literární jednotkou, kterou lze snadno odlišit a analyzovat.**

Apokalypsa je postavena na čtyřech „sedmerech“ (sedm listů sedmi církevními obcemi v Malé Asii; sedm pečeti; sedm polnic; sedm nádob) **uvedených prologem a zakončených jediným závěrem. Je zde použita forma liturgického slavení** a samotný prolog a závěr mají úzce liturgický charakter.

Strukturu lze rozdělit do osmi částí:

1. Úvodní prolog (1,1-20)
2. I. sedmero – sedm listů sedmi církvím v Asii (2,1-3,22)
3. II. sedmero – sedm pečeti (4,1-8,1)
4. III. sedmero – sedm polnic Božího soudu (8,2-14,20)
5. IV. sedmero – sedm nádob definitivního Božího soudu (15,1-19,10)
6. Konečné vítězství Božího Slova (19,11-20,15)
7. Stvoření nového světa – města Božího (21,1-22,5)
8. Závěr (22,6-20)

1. Úvodní prolog (srov. Zj 1,1-20)

Spis začíná jakousi liturgií slova. Čtenář (*lektor*) slovo zvěstuje jako prorocké zjevení (srov. Zj 1,1-3) a zdraví své posluchače – sedm církví (srov. Zj 1,4-5). Ty odpovídají hlaholným zvoláním (srov. Zj 1,5-6). Shromáždění vyjadřuje souhlas s ohlášeným prorockým slovem: „Ano, amen!“ (srov. Zj 1,7). Prolog se pak uzavírá popisem osoby oslaveného Ježíše (srov. Zj 1,8-16) a objasněním vidění (srov. Zj 1,17-20).

2. První sedmero: Sedm listů sedmi církevními obcemi v Asii (srov. Zj 2,1-3,22)

Je to sedmero poselství adresovaných sedmi církvím v provincii Asii, seřazených pravděpodobně dle důležitosti. Z výčtu jsou vyloučeny ostatní místní církevní obce, ale to lze vysvětlit

použitím čísla sedm, které označuje úplnost a celistvost církevních obcí. Tato jediná církev je v rukou Ježíše Krále a Kněze.

Všechny listy mají stejné schéma – výzvu k psaní, Ježíš představuje sám sebe stejně jako v prologu, následuje pozitivní, či negativní soud nad danou církevní obcí, pozvání k naslouchání a obrácení a eschatologický příslib. Pouze dvě církevní obce jsou souzeny pozitivně, církev ve Smyrně a Filadelfii.

3. Druhé sedmero: Sedm pečeti Boží knihy (srov. Zj 4,1-8,1)

Toto sedmero začíná vizí slavnostní nebeské liturgie, vzoru nedělní liturgie. Kolem Božího trůnu je shromážděno **24 starců** z 24 kněžských tříd, kteří vykonávali službu v chrámě, symbolu nového Božího lidu slavícího za doprovodu blesků a dunění hromobití (srov. Zj 4,1-5). Pak jsou tu **čtyři bytosti**, i ony se nacházejí v blízkosti trůnu, symbolu veškerého života přítomného na povrchu zemském.

Tu je předložena **knih**a, slovo Boží, a pak se zjeví **živý obětovaný Beránek**, který představuje eucharistickou obět slavící se při nedělní liturgii. Liturgie je pro Jana místem, kde věřící oslavují samotného Ježíše jako o Velikonocích a čtou historické události z dějin spásy (srov. Zj 5,1-14). Oslavují Ježíše, jenž otevírá mysl k pochopení Písma, křesťanského tajemství. **Pouze Ježíš může vysvětlit Boží plán obsažený v Božím slově, protože ho zjevil svou smrtí a zmrtvýchvstáním – takový je význam sedmi pečeti.** Prostý člověk to není schopen pochopit, potřebuje tedy, aby mu to Ježíš zjevil.

První čtyři pečeti představují čtyři jezdce na koních. První **kůň je bílý** a sedí na něm sám Ježíš – vítěz. Je to vidění o konečném vítězství našeho Boha (srov. Zj 6,1-2). **Červený kůň** naznačuje, že v dějinách budou neustále probíhat války, krveprolití a útlaky, a ten, kdo na tomto koni jede, má v ruce meč (srov. Zj 6,3-4). **Černý kůň** je znamením smrti a jeho jezdec drží v ruce váhy – znamení soudu (srov. Zj 6,5-6). Na **sinavém koni** sedí smrt – znamení infekčních nemocí, jež ve světě způsobují hromadné umírání (srov. Zj 6,7-8).

Pátá pečeť (srov. Zj 6,9-11) **zjevuje pronásledování církve** a vybízí mučedníky k trpělivosti. Ujišťuje je, že bude nastolena spravedlnost a přijde čas, kdy budou šťastni.

Šestá pečeť zjevuje Boží soud a jeho příchod je symbolicky doprovázen vesmírnými zvraty. Tento soud přináší spásu a nikdo se mu nemůže postavit na odpor (srov. Zj 6,12-16). Vykoupených je symbolický počet 144 000. To vychází z násobku 12 x 12 000 a představuje celý lid Boží a jeho nespočetné množství. Dvanáctka symbolizuje 12 apoštolů a 12 izraelských kmenů, znásobená číslem 1 000, znamením nezměrného množství, které nikdo nedokáže sečíst (srov. Zj 7,1-17). Úmyslem autora je vyjádřit, že Bůh chce, aby všichni byli spaseni.

Po rozlomení sedmé pečeti nastává mlčení téměř půlhodinové. Tím je uvedena vize sedmi polnic (srov. Zj 8,1-2).

4. Třetí sedmero: Sedm polnic ohlašujících Boží soud (srov. Zj 8,2-14,20)

Sedm polnic je předzvěstí katastrofických událostí a signálem k eschatologické sklizni, tj. znamením konečného soudu a Ježíšova návratu.

I zde najdeme odkaz na liturgii: kadidlo obětované v jeruzalémském chrámě na znamení modliteb svatých a uhlí (oheň) označující Boží rozhodnutí odstranit ze světa zlo (srov. Zj 8,2-6).

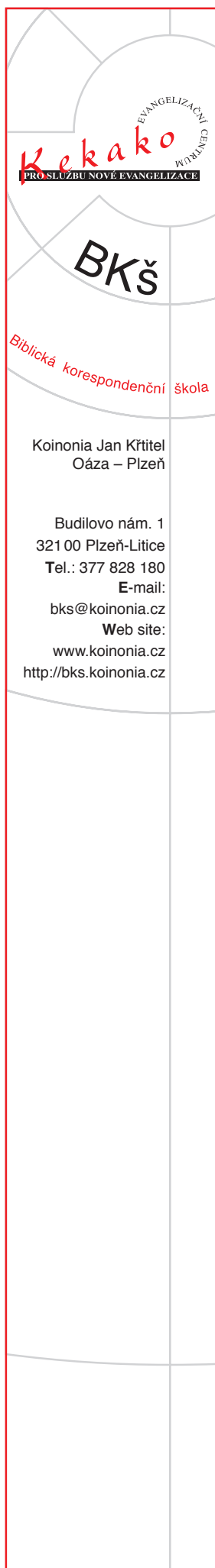
První čtyři polnice představují čtyři události připomínající egyptské rány (srov. Zj 8,7-12), zázraky, které Bůh vykonal k záchraně svého lidu.

Orel a „tříkrát běda“ (srov. Zj 8,13) je naopak znamením moci zla, jež zdánlivě všechno ovládá shůry.

Pátá polnice (srov. Zj 9,1-12) – kobylky – osmá egyptská rána. Zlo má krátké trvání jako život kobylek (pět měsíců). Jsou znamením válek (koně – vyzbrojená válečná jízda), vlády tyranů (zlaté věnce), surovosti (lvi) a svůdnosti (hřívá – vlasy). Za vším stojí Hubitel, anděl propasti.

Šestá polnice (srov. Zj 9,13-21) představuje ničivou sílu zla a je symbolicky znázorněna střetem čtyř větrů ze všech světových stran. Tato síla je zastoupena třemi obrazy: **pekelnými kobylkami** hnanými větrem, které byly popsány v předchozím odstavci (srov. Zj 9,13-21), **svitkem** (srov. Zj 10,1-11), jež má Jan pozřít a jenž je znamením toho, že křesťané, kterým je příslibeno štěstí, nebudou mít lehký život, a **dvěma svědky – mučedníky** (srov. Zj 11,1-13), symboly pronásledování, které křesťané čeká.

Tito svědkové představují křesťanské mučedníky, pravděpodobně šlo o Petra a Pavla, kteří byli zabiti v Římě šelmou vystupující z propasti. Svaté město, jež bude pustošeno po tři a půl roku, to je církev vydaná napospas pronásledování po určitou omezenou dobu (tři a půl roku trvalo i pronásledování Židů za vlády Antiocha IV. v době Makabejských). Dva svědci byli vzkříšeni po

třech a půl dnech, tzn. po delším čase než Ježíš, jenž byl vzkříšen po třech dnech. Zemětřesení je Božím soudem nad nespravedlivou společností.

Sedmou polnici (srov. Zj 11,14-14,20) zahajuje chvalozpěv díkůvzdání Bohu, jenž vítězí nad zlem.

Dalších pět symbolických výjevů představuje dramatický průběh boje ďábla s církví: žena oděná sluncem (srov. Zj 12,1-2), to je církev korunovaná dvanácti hvězdami (dvanácti apoštolů), stejně jako Maria rodí Krista v utrpení pronásledování (porodní bolesti); **rudý drak** (srov. Zj 12,3-4) je symbolem ďábla nesoucího znamení své moci (sedm korun) a svého násilí (deset rohů); **boj ďábla s ženou** (srov. Zj 12,4-6) označuje Satanův boj s církví; **ďáblova porážka** (srov. Zj 12,7-18) díky Michaelovi a jeho andělům; **dvě šelmy – jedna vynořující se z moře** (srov. Zj 13,1-10), **druhá vystupující ze souše** (srov. Zj 13,11-18) – znamenají dvojí napadení církve (z moře i ze souše). Šelma, která se vynořila z moře, je symbolem římské říše, jež pronikla do Asie a obsadila ji, říše s jejími deseti císaři a sedmi pahorky, na nichž Řím stojí. Přijme sílu od ďábla, který v utiskovatelských působí a z lidského hlediska se jeví jako nepřemožitelný, i když se zdá, že je smrtelně zraněn.

Druhá šelma, která vyvstala ze země, označuje lokální moc římských provincií, podřízenou centrální moci, již je plně k službám. Tato šelma klame národy svými divy a označuje je svým cejchem – číslem 666, znamením jak omezenosti člověka (třikrát číslo šest), i když si císař nechával říkat bůh, tak označením jména císaře Nerona, protože číslo 666 se v hebrejštině píše písmeny NRWN (= Nero).

Je to boj časově omezený a končí vítězstvím církve, které již bylo ohlášeno obrazem ženy zachráněné Bohem na poušti.

Proti šelmě vystupuje postava Beránka stojícího na hoře Sión a obklopeného vykoupěnými, kteří na čele nesou jméno živého Boha v protikladu k těm, kdož byli označeni cejchem šelmy (srov. Zj 14,1-5).

Andělé tedy ohlašují eschatologickou sklizeň (srov. Zj 14,6-13), která je symbolicky zobrazena **žní a vinobraním** (srov. Zj 14,14-20).

5. Čtvrté sedmero: Sedm nádob posledního soudu (srov. Zj 15,1-19,10)

Nádoba má dvojí význam – pozitivní, neboť je symbolem oslav spasení, i negativní, protože představuje Boží trest. Konečný Boží příchod má tyto dva aspekty: radost spasených a trest zatracených.

Navíc se přitom popisují události spějící k samotnému konci. Větší důraz se však klade na pozitivní stránku věci – na popis stvoření nového světa.

Začíná **nebeskou liturgií** (srov. Zj 15,1-8), při níž se objeví **sedm andělů** se sedmi nádobami, připravených vykonat Boží vůli a vylít obsah nádob na svět. V nebeské svatyni jsou shromáždění svatí, zpívají Mojžíšův a Beránkův chvalozpěv na znamení svého vítězství.

Prvních šest nádob způsobí rány podobné ranám egyptským, jsou znamením osvobození Božího zásahu (srov. Zj 16,1-6). Tento popis se týká trestů ve všech směrech a je uzavřen Kristovým upozorněním na jeho blízký, nepředvídatelný příchod.

Sedmá nádoba (srov. Zj 16,17-20) **přivádí k definitivnímu boji a k Božímu vítězství. Je to nádoba naplnění.** Tento definitivní zásah doprovázejí **vesmírné katastrofy, pád Říma – Babylónu, zmizení ostrovů a hor na znamení nového nadcházejícího světa.**

Toto obnovení světa je popsáno zničením Babylónu (srov. Zj 17,1-19,10) a **konečným příchodem Božího Slova** (srov. Zj 19,11-20,15).

Jan připravuje čtenáře na přechod do nového světa několika obrazy. Začíná popisem nevěstky (zkažená společnost) **a přechází k Nevěstě (církev), zachycuje pohanské město a posléze nebeský Jeruzalém.**

Pád Babylónu představuje konec římské říše, která pronásleduje církev (je vlastně odkazem na starověký Babylón, který měl na svědomí zničení Jeruzaléma). Řím je zobrazen jako nevěstka oděná do císařského pláště purpurové barvy. Zpitá krví svatých a Ježíšových mučedníků sedí u velkých vod (na břehu řeky Tibery), má sedm hlav (sedm pahorků, na nichž je město vybudováno) a deset rohů (deset císařů, kteří mu vládli až do doby, kdy byla napsána Apokalypsa). Ta žena přitom sedí na ohavné šelmě – ďáblovi. Vlastní králové se k ní chovají nepřátelsky, protože občanskými válkami urychlili zničení tohoto města. **Jeho pád je popsán sedmi malebnými obrazy** (srov. Zj 18,1-24): **oznámením anděla; výzvou k lidu, aby opustil město; nářkem králů; bédováním obchodníků; křikem námořníků; radostí svatých a velkým mlýnským kamenem vhozeným do moře**, znamením konce každého pohoršení.

Radost narůstá a stále sílí (srov. Zj 19,1-11), v ní se pozemská a nebeská církev spojují v jediné písní a spolu s nimi celé stvoření. Nastala **Beránkova svatba**, jejich definitivní spojení.

6. Konečné vítězství Božího Slova (srov. Zj 19,11-20,15)

Konečné vítězství zahrnuje tři po sobě jdoucí fáze: záhubu šelmy a falešného proroka (srov. Zj 19,11-20,15), **tisíciletou říši Krista a jeho svatých** (srov. Zj 20,1-6) a **Ježíšův soud** (srov. Zj 20,7-15).

První výjev potvrzuje, že zlo zničí sám Bůh bez pomoci člověka. Boží vojsko je pod vedením Ježíše zastoupeno několika charakteristickými symboly, které označují pozemský život a jeho slávu.

Tisíciletá říše je obrazem převzatým z apokalyps židovského prostředí a označuje poslední fázi Božího království. Týká se období od Ježíšových Velikonoc až po parúsi. Velikonocemi byl ďábel spoután, to znamená, že nemůže věřícím nikterak škodit. Věřící tak mají moc rozlišovat a soudit svět, proto sedí na trůnech. Křtem získávají účast na Kristově zmrtvýchvstání a žijí božským životem – první vzkříšení. Urychlují tím příchod druhého vzkříšení, při němž budou vzkříšena i těla. Proto se svatých **druhá smrt** – zatracení – nedotkne.

Po období církve, které nikdo nemůže změřit (1 000 let) a které zná pouze Bůh, nastane **definitivní Boží soud nad zlem**. To je zobrazeno jako boj mezi dvěma vojsky, kdy Bůh sešle z nebe oheň.

Soud se nevymyká tradičnímu pojetí: trůn, na němž sedí Bůh, zmizení světa, vzkříšení lidí, kniha života. Všichni jsou souzeni podle svých skutků a pak je zničena smrt. Těm, kteří nejsou zapsáni v knize života, je určena druhá smrt, ztráta věčného života.

7. Stvoření nového světa: Město Boží (srov. Zj 21,1-22,5)

Přistupujeme k **poslednímu pokojnému výjevu**. V něm je popsáno štěstí věřících ve věčném Božím království po dramatickém průběhu dějin celého lidstva. Městem svatých se stává nový Jeruzalém, svaté město izraelského národa, v němž se zrodila i církev.

Nový svět je zobrazen **jako „nová nebesa a nová země“**. Moře jakožto znamení ničícího a nezkrotného zla už neexistuje.

Nový Jeruzalém vzniká jako nové společenství spasených lidí, v němž vládne štěstí. Jeruzalém **sestupuje z nebe**, protože je to město přímo stvořené Bohem, nikoliv člověkem; není v něm **bolest ani smrt**, kypí štěstím a životem.

Je **popsán sedmi obrazy**: město sestupující z nebe, s dvanácti branami na dvanácti základních kamenech, má tvar čtverce (univerzálnost) a rozměr dvanáct tisíc stadií (neomezená velikost). Město patří veškerému Božímu lidu (v neomezeném počtu, protože jde o násobek tisíce a číslo 12 je znamením veškerého Božího lidu). Materiál, z něhož bylo město zbudováno je vzácný, nedá se k ničemu přirovnat. V městě není chrám, protože Bůh je v plnosti přítomen. Do města směřují všichni lidé, a proto jsou jeho brány stále otevřené. Protéká jím mohutná řeka jako znamení života a Božího Ducha a roste tam strom života, symbol nesmrtelnosti (pozemský ráj). Žije se zde šťastně, bez neklidu a zmatku, v uctívání Boha, na něhož se hledí tváří v tvář. Obyvatelé města nosí Boží jméno na čele, neboť Bohu patří navždy.

Jan použil tyto sugestivní obrazy, aby lidskou řečí, byť omezenou, popsal tajemnou skutečnost nového světa, jež Bůh připravil pro své věrné.

8. Závěr (srov. Zj 22,6-20)

Závěr obsahuje tři základní pojmy:

- **výzvu**, aby byla střežena prorocká slova této knihy (srov. Zj 22,6-15);
- **volání** církve po Ježíšově návratu (srov. Zj 22,16-17);
- **výhrůžku** tomu, kdo by chtěl s obsahem knihy nějak manipulovat (srov. Zj 22,18-19).

Závěrečný pozdrav (srov. Zj 22,20) shromážděným, kteří si vyslechli prorocké poselství, se otevírá příslibem: „Ano, přijdu brzo.“ Shromáždění odpovídá výzvou: „Amen, přijď, Pane Ježíši!“ Je to volání církve putující po tomto světě, církve, jež je často pronásledována a stále bojuje se zlem. A právě na tuto církev se autor obrací a uzavírá liturgickým pozdravem: „Milost Pána Ježíše ať je s vámi se všemi. Amen!“

ÚKOLY

**(k prohloubení probrané lekce a k osobnímu zamyšlení,
nikoliv k písemnému zpracování)**

Vyhledejte v knize Zjevení všechny obrazy poukazující na Ježíše a uveďte jejich význam.